

تبیین نقش منظر تاریخی - طبیعی در هویت بخشی به شهر از دیدگاه شهروندان (مطالعه موردی باغ تاریخی چشمه بلقیس شهر چرام)

صدیقه کیانی سلمی^۱، فرشاد فلاحتی^۲، راضیه کریمی آغچه^۳

DOI:10.22034/jtd.2025.463764.2941

چکیده

باغ‌های تاریخی در فضاهای شهری بخشی از هویت مناطق شهری هستند که با اتکا به عناصر و ارزش‌های فرهنگی - تاریخی ریشه‌دار در حافظه تاریخی ساکنان، از اصلی‌ترین عوامل شکل‌دهی به فضای شهر و منظر آن قلمداد می‌شوند. در این پژوهش، عوامل مؤثر بر هویت بخشی به شهر از دیدگاه شهروندان، در باغ تاریخی چشمه بلقیس شهر چرام (واقع در شهرستان چرام از توابع استان کهگیلویه و بویراحمد) شناسایی و تحلیل شده است. پژوهش به لحاظ هدف کاربردی و به لحاظ ماهیت و روش توصیفی - تحلیلی است. داده‌های پژوهش با ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته گردآوری شده است که روایی آن با شیوه‌ی صوری و پایایی آن با بهره‌گیری از آزمون آلفای کرونباخ به تأیید رسیده است. جامعه آماری پژوهش در بردارنده ۱۵۲۱۸ تن از شهروندان شهر چرام است. حجم نمونه با نرم افزار اسمارت پاور برآورد شده است، که با در نظر گرفتن بیشترین اطمینان، کمترین میزان خطا و توان آزمون حجم نمونه‌ای به تعداد دویست نفر محاسبه شد. تحلیل توصیفی از ویژگی‌های جامعه نمونه و شناخت وضعیت شاخص‌های مورد بررسی با نرم افزار اسپاس اسپاس صورت پذیرفته است. تعیین نقش هریک از شاخص‌های بررسی شده در تبیین هویت شهری و شناسایی میزان بارهای عاملی در قالب یک مدل عاملی مرتبه دوم نیز با نرم افزار ایموس صورت گرفته است. نتایج نشان می‌دهد که عامل دلبستگی با وزن رگرسیونی ۰/۹۲ بیشترین بار عاملی را در تبیین هویت شهری دارد. پس از آن، عوامل خاطره‌انگیزی، تعلق مکانی، تعامل اجتماعی، خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن، مشارکت شهروندان و عامل‌های آشنایی و شناخت و تمایز و پویایی به ترتیب با بارهای عاملی ۰/۹۰، ۰/۷۸، ۰/۷۴، ۰/۶۵، ۰/۶۴، ۰/۶۰ با متغیر سطح بالاتر خود همبستگی داشته‌اند.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۳/۳۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۳/۰۱

واژه‌های کلیدی:

باغ تاریخی، باغ چشمه بلقیس، شهر چرام، کهگیلویه و بویراحمد، هویت شهری.

مقدمه

از جمله هویت شهری مورد توجه روزافزون قرار گیرد (Abbaszadeh et al., 2018, p. 190).

هویت شهری مفهومی ترکیبی از عناصر عینی و ذهنی مانند درک، احساس و ارتباط با مکان است که سابقه آن به دهه ۱۹۶۰ بازمی‌گردد. این مفهوم در حوزه‌های مطالعاتی متعدد از جمله حس مکان، دلبستگی به مکان، برنامه‌ریزی شهری، و گردشگری اثرگذار بوده است (Apostolou & Tasopoulou, 2023, p. 1)؛ چنان‌که

شهرها، به‌عنوان مکان‌های منحصر به فردی که هویتشان تحت تأثیر افراد، اجتماع، عوامل طبیعی و انسان‌ساخت قرار دارد (Riza et al., 2012, p. 298)، نیمی از جمعیت جهان را در خود جای داده‌اند و پیش‌بینی می‌شود تا سال ۲۰۵۰ این رقم به حدود ۷۰ درصد برسد (Khomenko et al., 2020, p. 1). همین مسئله باعث شده موضوعات شهرنشینی و مسائل مرتبط با آن

۱. دانشیار گروه جغرافیا و گردشگری، دانشکده منابع طبیعی و علوم زمین، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران. نویسنده

مسئول s.kiani@kashanu.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه یزد، یزد، ایران

۳. دانش‌آموخته کارشناسی ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه کاشان، کاشان، ایران

در عرصه گردشگری وابستگی متقابل بین ویژگی‌های مکان، اصالت و منحصر به فرد بودن ادراک شده آن، حضور جوامع محلی، شیوه زندگی و سرمایه گذاری آن‌ها شکل دهنده مقاصد گردشگری متعدد با هویت منحصر به فرد بوده است (Bernardo et al., 2017, p. 205). مقاصد گردشگری، که به منزله رکنی اساسی در رقابت پذیری شهرها در جذب گردشگر عمل می‌کنند، در اعطای هویت معنایی و بصری به شهر نیز نقشی مهم ایفا می‌کنند. با بررسی روند تاریخی - فرهنگی مقاصد گردشگری، می‌توان به تأثیر ویژه این فضاها در تعمیم هویت شهری پی برد. علاوه بر آن، امتداد فضاها در طول زمان و به عبارتی قدمت، تداوم، استمرار و مانایی آن‌ها در طول تاریخ پویایی و اثربخشی این فضاها در هویت شهری را افزایش می‌دهد (Soleimani Moghadam, 2017).

در این بین، باغ‌های تاریخی - طبیعی به عنوان مکان‌هایی متمایز در دل شهرها، جاذبه‌ای گردشگری پدید می‌آورند که در شکل‌گیری احساس تعلق مکانی برای ساکنان و تقویت هویت شهری نقش ایفا می‌نمایند. باغ تاریخی - طبیعی چشمه بلقیس، واقع در شهرستان چرام در استان کهگیلویه و بویراحمد، به علت قدمت و زیبایی خاص، هویتی بی نظیر و استثنایی، با برخورداری از اقلیم مناسب و نیز تنوع زیستی، از تفرجگاه‌های بزرگ جنوب کشور است که در قدمت تاریخی درخشان خویش سال‌ها عظمت و زیبایی را پشت سر گذاشته است. این باغ مربوط به دوران پس از اسلام است که در سال ۱۳۸۱ در فهرست آثار ملی ایران به ثبت رسیده است. این پژوهش به منظور شناخت و بررسی عمیق‌تر هویت شهری بر اساس یک مکان تاریخی - طبیعی صورت گرفته است و نقش این باغ‌ها را در هویت بخشی به شهر از دیدگاه شهروندان شهر چرام بررسی می‌کند. برای تحقق هدف پژوهش، به پرسش‌های ذیل پاسخ داده می‌شود:

پارامترهای هویت بخش باغ تاریخی تفریحی چشمه بلقیس چیست؟
از دیدگاه ساکنان شهر چرام، کدام عامل گردشگری در هویت بخشی شهری اثرگذارتر است؟

مروری بر ادبیات موضوع

- هویت شهری

تعامل پویا بین افراد و محیطشان، که هویت شهری تعریف می‌شود، به طور متقابل یکدیگر را در زمینه ویژگی‌های منحصر به فرد و تعیین کننده هر مکان شهری

متأثر می‌سازند (Mansour et al., 2023) در حوزه شهری، هویت شهر و مکان توجه معماران و برنامه‌ریزان شهری بسیاری را به خود جلب کرده است، که نتیجه این توجه ارائه تعاریف گوناگون برای مفهوم هویت شهری از دیدگاه‌های متمایز است. همه تعاریف بر این نکته تأکید دارند که ترکیبی منحصر به فرد از عوامل ذهنی و عینی یک شهر را از شهر دیگر متمایز می‌کند (Belanche et al., 2017). این عوامل شامل ساختار فیزیکی، زندگی اجتماعی، فرهنگ، جنبه‌های عاطفی، حافظه، عناصر طبیعی و آب‌وهوا (Cheshmehzangi, 2020) و میراث به عنوان آشکارترین بازتاب تحولات رخ داده در شهرها است (Kaymaz, 2013; Boussaa, 2018). میراث شامل شکل شهری متمایز تاریخی، سبک معماری، راه‌حل‌های طراحی و تزئینات است که تصویر بصری منحصر به فردی از شهر ارائه (Boussaa, 2018) و جنبه مهم اصالت را تشکیل می‌دهد، در حالی که معنای نمادین و ارزش‌های فرهنگی را در بر می‌گیرد (Kaymaz, 2013). بنابراین، محیط ساخته شده شهری شامل تمامی فضاها ساخته شده به دست انسان است که در آن زندگی و کار و تفریح صورت می‌پذیرد و جنبه‌ای اساسی از زندگی شهری است که مستقیماً بر ابعاد اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی وجود ساکنان اثر می‌گذارد. این محیط دربردارنده ساختمان‌ها، پارک‌ها، منظر شهری و سایر عناصر زیربنایی است که در مجموع پیکربندی فیزیکی شهر را شکل می‌دهند. هویت شهری، از سوی دیگر، مفهومی چندوجهی است که شخصیت منحصر به فرد، میراث و ارزش‌های فضای شهری را در بر می‌گیرد و آن را از مکان‌های دیگر متمایز می‌کند. این هویت با گذشت زمان از طریق تعامل معماری، سنت‌ها، ارزش‌های اجتماعی و حافظه جمعی ساکنان آن شکل می‌گیرد (Nursanty et al., 2024). چنان‌که تصویری که هر شهر ارائه می‌دهد، بسته به توپوگرافی، ترسیم مرزها یا شکل شهری آن، یک ساختار ادراکی هم برای ساکنان و هم گردشگران ایجاد می‌کند که ظرفیت تبدیل شدن به تصویری نمادین در تصاویر جمعی را دارد. شخصیت و ارزش این مناظر تا حد زیادی توسط فضاها سبز آن‌ها تعیین می‌شود که در بیشتر شهرها به علت اهمیت اکولوژیکی یا تاریخی حفظ شده‌اند (Rodríguez Romero et al., 2018, p. 1647). علاوه بر این، درک فعالیت‌های شهری و منحصر به فرد بودن شهرها، که ترکیبی از ارزش‌های محیطی، تاریخی، اجتماعی - فرهنگی، عملکردی و فضایی در فضای شهری است، در بررسی هویت شهری

در طول قرن بیستم، جنبش قدرتمندی برای شناسایی و بازدید از باغ‌ها در اروپای غربی شکل گرفت. در این دوران، باغ‌ها، علاوه بر جاذبه‌های گردشگری، به خاطر ارزش‌های فرهنگی‌شان نیز شناخته شدند. به زودی، باغ‌ها به بخشی از میراث فرهنگی تبدیل شدند و منشور فلورانس (۱۹۸۱)، که یک سال بعد توسط ایکوموس^۲ به تصویب رسید، با تعریف باغ‌های تاریخی و تعیین معیارهایی برای نگه‌داری، حفاظت، مرمت، بازسازی و استفاده از آن‌ها، این جایگاه را تقویت کرد. ماده ۱ منشور فلورانس باغ تاریخی را ترکیبی معماری با اهمیت عمومی از نظر تاریخی یا هنری تعریف می‌کند که المان‌های ذیل را در بر می‌گیرد:

- * طرح و توپوگرافی آن؛
  - * گیاهان آن، شامل گونه‌ها، تناسبات، طرح‌های رنگی، فاصله‌گذاری و ارتفاع آن‌ها؛
  - * ویژگی‌های ساختاری و تزئینی آن؛
  - * آب آن؛ آب جاری یا ساکن که آسمان را منعکس می‌کند.
- موقعیت باغ‌ها در ماده پنجم ذکر شده است که «بیانگر پیوند مستقیم بین تمدن و طبیعت گواه بر یک فرهنگ، یک سبک، یک دوره و اغلب بر اصالت یک هنرمند خلاق است». علاوه بر این، منشور فلورانس در ماده ۶ مشخص می‌کند که اصطلاح «باغ تاریخی» به طور مساوی برای باغ‌های کوچک و پارک‌های بزرگ، چه به سبک رسمی و چه طبیعی، کاربرد دارد (Cianga & Popescu, 2013, pp. 36-37).

پیشینه پژوهش

در ادامه به برخی پژوهش‌های صورت گرفته در زمینه گردشگری و هویت اشاره می‌شود. در یادل و همکاران (2022) به بررسی نقش گردشگران در شکل‌گیری هویت مقاصد گردشگری منطقه ثامن مشهد پرداخته‌اند. پژوهش به صورت کمی انجام گرفته است و نتایج حاکی از آن است که حضور گردشگران بر هویت اجتماعی و فرهنگی ساکنان منطقه ثامن اثر فراوانی داشته است. پیران و مضطرزاده (2021) به بررسی اثر محیط‌های باز انسان‌ساخت بر ادراک انسان در باغ‌های ایرانی چون باغ ارم، باغ جهان‌نما و باغ دلگشا پرداخته‌اند. نتایج روش تحلیلی کاربردی به کاررفته بیانگر آن است که مؤلفه‌های جنبی کمی، کیفی، شکل مکان و

۲. ICOMOS: کمیته بین‌المللی ایکوموس برای باغ‌های تاریخی در نشست ۲۱ مه ۱۹۸۱ در شهر فلورانس در ایتالیا تصمیم به تنظیم منشوری با هدف محافظت از باغ‌های تاریخی با عنوان منشور فلورانس گرفت. پیش‌نویس این منشور با محتوای باغ تاریخی توسط کمیته بین‌المللی ایکوموس تهیه و تنظیم شد و در ۱۵ دسامبر ۱۹۸۲ به ثبت رسید.

نقشی ویژه می‌یابد (Arbak, 2005). اهمیت اساسی تجربه افراد در خلق هویت شهری، کارکردها و رفتارهای مرتبط با کالبد شهری زیربنای هویت شهری است و به دنبال فعالیت‌های انسانی در طول تاریخ، نمادهای شهری با معنا ایجاد می‌شود (Relph, 2007)؛ در نتیجه هویت شهری را حفظ می‌کند که بیانگر توصیفی نسبتاً بالغ از احساسات، معانی و عناصر ملموس و ناملموس است (Rifaioğlu & Şahin Güçhan, 2007).

- نقش فضاهای گردشگری در هویت شهری

نقش فضاهای گردشگری در هویت‌بخشی به شهر را می‌توان در پیوند با دو گروه از عوامل بررسی کرد: عوامل ساختاری، که به تأثیر ساختار فضای گردشگری در هویت شهری می‌پردازد و به وسیله دو مفهوم اساسی انجام می‌گیرد:

- الف) تمایز فضاهای گردشگری، که سبب تمایز شهرها و ایجاد هویت شهری می‌شود.
  - ب) پویایی فضاهای گردشگری، که موجب پویایی و استمرار هویت شهری می‌شود.
- عوامل رفتاری**، که به بررسی تأثیر فضاهای گردشگری در شهروندان و واکنش‌های رفتاری آنان در برابر فضاهای گردشگری می‌پردازد و به وسیله دو عامل اساسی صورت می‌پذیرد:
- الف) تعلق مکانی که بر اثر تأثیرات روانی - شناختی فضاهای گردشگری در شهروندان پدید می‌آید.
  - ب) مشارکت شهروندان^۱، که به ادراک محیط و واکنش رفتاری آن‌ها در برابر فضاهای گردشگری منجر می‌شود (Soleimani Moghadam, 2017, p. 45).

- تاریخچه باغ‌سازی ایران و جهان

آغاز ساخت باغ ایرانی را، به استناد نقش مایه‌های مندرج در سفالینه‌هایی که در شوش کاوش شده است، به دوران هزاره چهارم پیش از میلاد نسبت داده‌اند که تا دوران قاجار تداوم داشت (Bani Masoud, 2011, p. 20). باغ ایرانی فضایی است منظم و سازمان‌ده شده که با نگرش زیبایی‌شناسانه ایرانی از عناصر طبیعی مانند آب، گیاه و سنگ و عناصر انسان‌ساخت مانند کوشک و دیوار ترکیب شده است. با وجود عناصر انسان‌ساخت در باغ‌ها، عناصر طبیعی هستند که وجودشان باغ را تعریف می‌کند و به آن هویت و معنا می‌بخشد. به این ترتیب، گیاه و آب مهم‌ترین عناصر طبیعی هستند که نقش اساسی در شکل‌گیری باغ‌ها ایفا می‌کنند (Masnavi & Vahidzadegan, 2014, p. 28).

۱. در اینجا مشارکت شهروندان به معنای عمل و تعهد و شرکت در اداره امور شهر به‌ویژه "فضاهای گردشگری" است.

نیز مؤلفه‌های محور ورودی و الگوی چهار باغ و کیفیت زیبایی در هر سه باغ با یکدیگر رابطه معناداری دارند. کیانی سلمی و فلاحتی (2019) در مقاله‌ای به تحلیل پیشران‌های مؤثر بر جذب گردشگران به باغ‌های تاریخی طبیعی ایران پرداختند. بنا بر نتایج پژوهش آنان، از بین شش عامل شناسایی شده، عامل اقتصادی بیشترین اثربخشی را در بهبود وضعیت گردشگری داشته است. نتایج حاصل از مدل‌سازی معادلات ساختاری با بار عاملی ۰/۷۱ اثر مطلوبیت جاذبه گردشگری باغ را بر وفاداری گردشگران تأیید کرده است. فدایی تمیجانی (۱۳۹۹) به بازشناسی مفهوم هویت در فضاهای سبز سنتی و مدرن ایرانی پرداخته‌اند. روش پژوهش بر پایه مطالعه متون کتابخانه‌ای و اسناد تصویری بوده و نتایج حاکی از آن است که هویت عاملی اساسی در طراحی و معماری باغ‌های ایرانی است. آل رضا امیری و همکاران (2019) در پژوهشی با عنوان «تبیین مدل مفهومی توسعه گردشگری شهری با تأکید بر معیارهای هویت شهری» از روش تحلیل محتوا بهره برده‌اند. نتایج آنان بیان می‌نماید که هویت شهری بر چهار عامل توسعه گردشگری شهری مؤثر است؛ اما بیشترین تأثیر را در عامل رضایتمندی و تصویر ذهنی ثانویه گردشگران دارد. نتایج پژوهش سلیمانی مقدم و همکاران (2017) با عنوان «تحلیل نقش فضاهای گردشگری در هویت شهری شوش»، که با روش کمی از نوع توصیفی تحلیلی انجام گرفته، نشانگر نقش مؤثر فضاهای گردشگری در هویت شهری است؛ به طوری که متغیرهای بررسی شده پژوهش همبستگی و ارتباط مستقیم و مثبت با هویت شهری نشان می‌دهند. حاتمی (2015) در پژوهشی به بررسی تأثیر عناصر باغ‌های ایرانی در هویت بخشی به شهر پرداخته است. وی نتیجه گرفته است که باغ‌های ایرانی احساس هویت را به شهر القا می‌نمایند.

پژوهش دالی^۱ و همکاران (2020) با عنوان «تأثیر ابعاد گردشگری بر هویت فرهنگی در محله‌های تاریخی» به سه بخش تقسیم شده است. بخش اول مبتنی بر رویکردی علمی است، بخش دوم مطالعه‌ای موردی با ارائه مثال‌های خاص پیشنهاد شده و بخش سوم با تحلیل کیفی هدایت شده است. نتایج نشان می‌دهد، با بازسازی شهری یا احیا، ساختارهای شهری جذاب می‌شوند و شرایط برای سرمایه‌گذاری پدید می‌آید. نیتا^۲ و همکاران (2020) به بررسی گردشگری شهری و تأثیر آن در هویت مکان شهر کرایووا (رومانی) پرداخته‌اند. این پژوهش با روش کمی و کیفی انجام

گرفته است و نتایج دلالت بر آن دارد که با بازآفرینی مناطق تاریخی توسط ارگان‌های اجرایی (شهرداری) بر جذابیت منطقه افزوده می‌شود و کیفیت زندگی، احساس تعلق به مکان برای جامعه محلی، گردشگران و سرمایه‌گذاران ارتقا می‌یابد. گیتینگ و وحید^۳ (2017) به بررسی مؤلفه‌های هویت در راستای تداوم گردشگری مناطق تاریخی شهر پرداختند. این پژوهش با ترکیب روش کیفی و کمی صورت گرفته است. یافته‌ها حاکی از آن است که مناطق گردشگری از ویژگی‌های بارزی برخوردارند که آن را از سایر مناطق متمایز می‌نماید. همچنین، هویت هر منطقه برای گردشگران جذاب و جالب است؛ البته باید اشاره داشت که تمامی عناصر هویت هر منطقه شهری باید با یکدیگر ارتباط متقابل داشته باشند و همدیگر را تقویت کنند. اسمیت^۴ (2010) به بررسی نقش هویت ملی و گردشگری در برنامه‌ریزی شهری شهر والتاری پرداخت. نتایج روش کیفی به کار برده نشان می‌دهد که تأکید بیش از حد بر گردشگری و پروژه‌های ملی در قابلیت زندگی و التا تأثیر گذاشته و محدوده مورد بررسی را برای گردشگران جذاب کرده است.

نتایج حاصل از بررسی پژوهش‌های پیشین نشان می‌دهد که افراد متفاوت از دیدگاه‌های مختلف اثرگذاری ابعاد گردشگری بر هویت شهری را بررسی کرده‌اند. چنان‌که واضح است، این موضوع در شهر چرام بررسی نشده و به نظر می‌رسد بررسی ابعاد اثربخش گردشگری بر هویت شهری ساکنان شهر چرام جدید و حائز اهمیت است و لزوم پرداختن به آن احساس می‌شود. بدین ترتیب، یافته‌ها و نتایج این پژوهش از نوآوری و اصالتی برخوردار است که برای نخستین بار به تحلیل پیوند میان گردشگری و هویت شهری با تمرکز بر باغ‌های تاریخی - طبیعی می‌پردازد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش از نظر هدف کاربردی و به لحاظ روش توصیفی تحلیلی مبتنی بر پیمایش میدانی است. جامعه آماری پژوهش ۱۵۲۱۸ تن از شهروندان شهر چرام هستند. حجم نمونه با نرم‌افزار سمپل پاور (Sample Power) برآورد شده است که با در نظر گرفتن حداکثر اطمینان، حداقل میزان خطا و توان آزمون، حجم نمونه ۲۰۰ نفر محاسبه شد. پرسش‌نامه به صورت تصادفی بین شهروندان بالای هجده سال توزیع شده است. گردآوری داده‌ها با ابزار پرسش‌نامه محقق ساخته

3. Ginting & Wahid

4. Smith

1. Daly

2. Nita

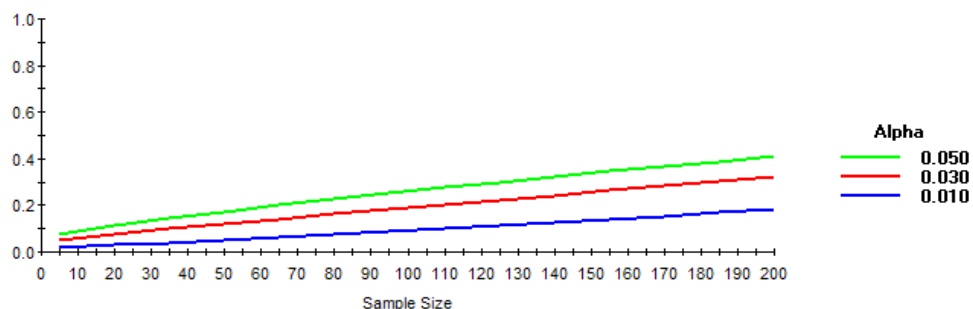
صورت گرفته است. پس از بررسی پیشینه و ادبیات نظری پژوهش و گردآوری شاخص‌های مرتبط با سنجش عوامل مؤثر بر هویت‌بخشی باغ چشمه بلقیس به شهر از دیدگاه ساکنان شهر جرام، پرسش‌نامه در قالب پرسش‌های عمومی و تخصصی تنظیم و تدوین شد، که روایی آن به صورت صوری و پایایی آن با بهره‌گیری از آزمون آلفای کرونباخ به تأیید رسید. مقدار ضریب آلفای محاسبه شده در نمونه پژوهشی باغ چشمه بلقیس به شرح جدول ۱ تعیین شده است، که پایایی و دقت سنجش پرسش‌نامه را نشان می‌دهد.

جدول ۱: ضرایب آلفای کرونباخ
(بر اساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

شاخص‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
آشنایی و شناخت	۰/۸۴۵
خوانایی، تشخیص و منحصربه‌فرد بودن	۰/۷۶۲
تعامل اجتماعی	۰/۹۱۶
دلبستگی	۰/۸۰۱
خاطره‌انگیزی	۰/۸۶۱
تعلق مکانی	۰/۸۰۶
مشارکت شهروندان	۰/۸۱۷
تمایز و پویایی	۰/۸۲۳

به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای شناسایی وضعیت متغیرهای مورد بررسی در منطقه پژوهشی و مدل‌سازی معادلات ساختاری برای شناسایی اثرگذارترین عامل در تبیین هویت شهری در محیط‌های نرم‌افزاری اسپاس و ایموس استفاده شد. با در نظر داشتن موضوع پژوهش به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون تی تک‌نمونه‌ای برای شناسایی وضعیت متغیرهای مورد بررسی در منطقه پژوهشی و مدل‌سازی معادلات ساختاری برای شناسایی اثرگذارترین عامل در تبیین هویت شهری در محیط‌های نرم‌افزاری اسپاس و ایموس استفاده شد. با در نظر داشتن موضوع پژوهش

Power as a Function of Sample Size and Alpha

Tails = 1, Rate 1 = 0.450, Rate 2 = 0.500

شکل ۱: برآورد حجم نمونه با استفاده از نرم‌افزار سمپل پاور

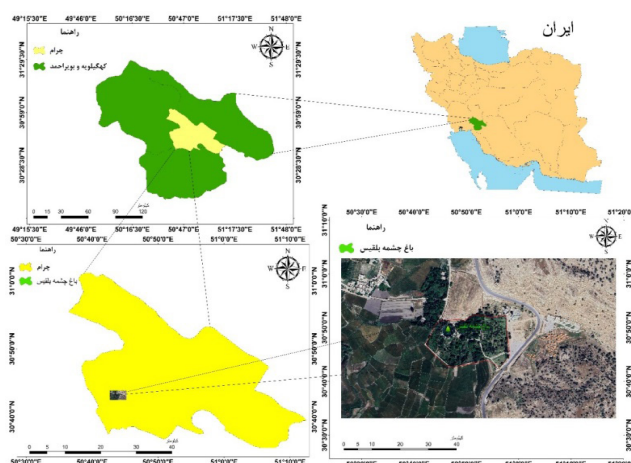
متغیرها، چگونگی دسته‌بندی و تعداد آن در جدول ۲ بیان شده است.

جدول ۲: متغیرهای به کاررفته در ابزار پژوهش (براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

منبع	تعداد گویه	شاخص ^۱
آل رضا امیری و همکاران (2021)، سلیمانی مقدم و همکاران (2017)	۴	آشنایی و شناخت
ارباب و همکاران (2016)، قدمی و غلامیان آقا محلی (2011)	۶	خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن
Ginting et al., 2017; Budruk & Wilhelm Stanis, 2013	۶	تعامل اجتماعی
Ujang, 2012; Soini et al., 2012	۵	دلپذیری
Smith et al., 2011	۶	خاطره‌انگیزی
Droseltis & Vignoles, 2010	۵	تعلق مکانی
Raymond et al., 2010	۶	مشارکت شهروندان
	۶	تمایز و پویایی

است. این بنا توسط زنی به نام بلقیس حدود اواخر دوره ساسانی و اوایل دوره اسلامی احداث شده است و وجه تسمیه آن نیز همین است. اسکندرخان چرامی، در سال ۱۳۲۳، در اطراف این چشمه، باغی که پیش‌تر وجود داشته را گسترش داد و مرمت و بازسازی کرد. پس از آن، در چند نوبت، با کاشت درختان متنوع و ایجاد شبکه زیبا آبیاری به یکی از جاذبه‌های مهم استان کهگیلویه و بویراحمد تبدیل شد. وجود یک حوض بزرگ دایره‌ای که در مرکز آن درخت نخلی قرار دارد و جویبارهای زیبای متصل به این حوض و چند چشمه زیبا در آن از جلوه‌های خاص چشمه بلقیس است. نزدیکی به بندرهای جنوبی، وجود مزارع کشاورزی اطراف، ایجاد سکوه‌های اسکان در باغ و همچنین وجود آلاچیق‌های دامنه تپه مشرف بر باغ و ایجاد یک آبشار مصنوعی از دیگر امکانات باغ زیبای چشمه بلقیس است. شکل ۲ موقعیت منطقه را در سطح کشور و استان نشان می‌دهد.

باغ تاریخی تفریحی چشمه بلقیس در شهر چرام از توابع شهرستانی به همین نام و در استان کهگیلویه و بویراحمد قرار گرفته است و از تفرجگاه‌های بزرگ جنوب کشور به شمار می‌رود. این باغ در دشتی هموار در موقعیت جغرافیایی ۵۰ درجه و ۴۴ دقیقه و ۴۱ ثانیه طول شرقی و ۳۰ درجه و ۴۳ دقیقه و ۱۸ ثانیه عرض شمالی در تمامی فصول سال، به‌ویژه بهار و تعطیلات نوروزی، پذیرای شمار زیادی از گردشگران است. باغ بزرگ بر تپه و در قلب چشمه بلقیس قرار دارد. درختان سرو، لیموترش و لیموشیرین، سیب، بید مجنون، انگور و نخل‌های زینتی و گیاهان متنوع دیگر مجموعه یچیده و شگفت‌انگیزی را فراهم آورده است. دهانه کوه شمالی در چرام پذیرای باغ پر از نخلی است که چشمه بلقیس را در جویبارهای مشبک و با اصول معماری جالب توجه در خود جای داده است. نهرها، پس از گذر از جای جای باغ و تراوش خنکای خود به گردشگران، به استخری به وسعت ۱۰ متر و ارتفاع ۱/۵ متر می‌ریزد. نهرهای بزرگ با معماری سنتی از دیگر جاذبه‌های منحصر به فرد باغ

شکل ۲: موقعیت محدوده پژوهش

یافته‌های پژوهش

وضعیت شاخص آشنایی و شناخت در باغ چشمه بلقیس توسط ساکنان در جدول ۳ بیان شده است. کسب سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ به همراه مثبت شدن کرانه‌های بالا و پایین سطوح اطمینان در تمامی متغیرهای به‌کاررفته نشان از آن دارد که شهروندان چرام آشنایی و شناخت کافی از باغ چشمه بلقیس داشته‌اند.

همان‌طور که در ادبیات نظری پژوهش بیان شد، شناسایی نقش مکان‌های طبیعی تاریخی در تبیین هویت شهری با استفاده از شاخص‌های متفاوتی بررسی می‌شود، که عمدتاً در قالب مؤلفه‌هایی چون آشنایی و شناخت، خوانایی، تشخیص و منحصربه‌فرد بودن، تعامل اجتماعی و دلبستگی دسته‌بندی می‌شود. نتایج بررسی

جدول ۳: نتایج کاربرد آزمون تی تک‌نمونه‌ای در بررسی وضعیت شاخص آشنایی و شناخت (براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

بعد	زیر معیارها	آماره تی	درجه آزادی	میانگین	سطح معناداری	تفاوت میانگین	اطمینان در سطح ۹۵٪ حد پایین حد بالا	ارزیابی شاخص
آشنایی و شناخت	میزان آشنایی با ابعاد، اجزاء، بخش‌ها و عناصر باغ چشمه بلقیس	۱۱/۳۷۷	۱۹۹	۳/۷۶	/۰۰۰	/۷۶۵۰۰	/۶۳۲۴	زیاد
	میزان آگاهی نسبت به تغییرات ایجاد شده در باغ چشمه بلقیس	۷/۳۷۰	۱۹۹	۳/۵۳	/۰۰۰	/۵۳۵۰۰	/۳۹۱۸	زیاد
	میزان شناخت و ادراک نسبت به باغ چشمه بلقیس و بازسازی تصاویر آن در ذهن	۱۵/۶۸۴	۱۹۹	۴/۰۸	/۰۰۰	/۰۸۰۰۰	/۹۴۴۲	زیاد
	میزان شناخت به جزئیات باغ چشمه بلقیس شامل (فضاها، سکو و محل‌های نشستن)	۱۵/۰۱۹	۱۹۹	۴/۰۱	/۰۰۰	/۰۱۰۰۰	/۸۷۷۴	زیاد

معناداری داشته است. مثبت شدن کرانه‌های اطمینان مؤید آن است که وضعیت گویه‌های بررسی شده بالاتر از میانگین آزمون بوده و در سطح زیاد و خیلی زیاد برآورد می‌شود. به عبارتی، می‌توان چنین بیان کرد که، از نگاه شهروندان، باغ چشمه بلقیس در مقایسه با سایر فضاهای گردشگری شهر چرام مکانی منحصربه‌فرد تلقی می‌شود.

شاخص خوانایی، تشخیص و منحصربه‌فرد بودن با استفاده از شش متغیر در جدول ۴ بررسی شده است. همان‌طور که از نتایج ارائه‌شده در جدول هویدا است، مجموع متغیرها از میانگین بالایی برخوردارند؛ علاوه بر آن، سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ برای متغیرهای موردبررسی نشان از آن دارد که وضعیت شاخص‌های بررسی‌شده با میانگین آزمون (حد متوسط) تفاوت

جدول ۴: نتایج بررسی وضعیت شاخص خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن (براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

ارزیابی شاخص	اطمینان در سطح ۹۵٪ حد پایین حد بالا		تفاوت میانگین	سطح معناداری	میانگین	درجه آزادی	آماره تی	زیر معیارها	بعد
	زیاد	کمتر							
زیاد	۱/۵۱	۱/۳۰	۱/۴۱	/۰۰۰	۴/۴۱	۱۹۹	۲۷/۰۲	اهمیت و منحصر به فرد بودن باغ چشمه بلقیس در مقایسه با سایر فضاهای گردشگری شهر چرام	خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن
زیاد	۱/۳۷	۱/۱۴	۱/۲۶	/۰۰۰	۴/۲۶	۱۹۹	۲۱/۵۱	ارجحیت و قابل قیاس نبودن باغ چشمه بلقیس نسبت به سایر فضاهای گردشگری شهر چرام	
زیاد	۱/۵۵	۱/۳۴	۱/۴۵	/۰۰۰	۴/۴۵	۱۹۹	۲۸/۱۶	مقبولیت اجتماعی، اعتبار و خوش نامی باغ چشمه بلقیس و مایه مباحثات و بودن افتخار تفریح و گردش در آن	
زیاد	۱/۲	۱/۰۳	۱/۱۵	/۰۰۰	۴/۱۵	۱۹۹	۱۹/۳۲	احساس متمایز و متفاوت بودن شهر چرام از شهرهای هم جوار و نزدیک، به واسطه وجود باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۱۴	۰/۸۷	۱/۰۱	/۰۰۰	۴/۰۱	۱۹۹	۱۵/۲۷	وضعیت باغ چشمه بلقیس و برخورداری از عناصر و فضاهای برجسته در حکم نماد و سمبل ویژه و اختصاصی شهر چرام	
زیاد	۱/۳۳	۱/۰۶	۱/۲۰	/۰۰۰	۴/۲۰	۱۹۹	۱۷/۹۴	جهت یابی و مسیریابی از موقعیت مکانی برای رسیدن به باغ چشمه بلقیس	

بررسی نقش باغ چشمه بلقیس در بهبود شاخص تعامل اجتماعی در جدول ۵ با وجود شش گویه صورت گرفته است. ارزیابی نقش و اثرگذاری این شاخص با توجه به سطح معناداری آزمون و کرانه های اطمینان مثبت و به مقدار زیاد تشخیص داده شد. شایان ذکر است که گویه پیدا کردن دوستان، همسایگان و آشنایان در باغ چشمه بلقیس برای ارتباط اجتماعی مفید و خوب متوسط ارزیابی شده است.

**جدول ۵: نتایج بررسی وضعیت شاخص تعامل اجتماعی
(براساس یافته های پژوهش در سال ۱۴۰۳)**

ارزیابی شاخص	اطمینان در سطح ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	میانگین	درجه آزادی	آماره تی	زیر معیارها	بعد
	حد بالا	حد پایین							
زیاد	۰/۶۹	۰/۳۸	۰/۵۴	۱/۰۰۰	۳/۵۴	۱۹۹	۶/۸۱	ملاقات، احوال پرسی، تعامل و گفت و گو با همسایگان، ساکنان یا اهالی شهر جرام با حضور در باغ چشمه بلقیس	تعامل اجتماعی
زیاد	۰/۵۱	۰/۱۹	۰/۳۵	۱/۰۰۰	۳/۳۵	۱۹۹	۴/۴۶	پیدا کردن همشهری های قابل اطمینان، مراقب، دوست و علاقه مند به یکدیگر با حضور در باغ چشمه بلقیس	
متوسط	۰/۳۱	-۰/۰۱	۰/۱۵	۱/۸۳۰	۳/۱۵	۱۹۹	۱/۷۴	پیدا کردن دوستان، همسایگان و آشنایان در باغ چشمه بلقیس برای ارتباط اجتماعی مفید و خوب	
زیاد	۰/۸۵	۰/۵۵	۰/۷۰	۱/۰۰۰	۳/۷۰	۱۹۹	۹/۲۱	داشتن ارتباط خوب با مردم به عنوان عضو و بخشی از اجتماع محلی شهر جرام، به واسطه حضور در باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۰/۶۵	۰/۳۶	۰/۵۱	۱/۰۰۰	۳/۵۱	۱۹۹	۶/۹۸	وضعیت ظرفیت های باغ چشمه بلقیس برای تداوم و تقویت برقراری ارتباطات اجتماعی	
زیاد	۰/۷۵	۰/۴۵	۰/۶۰	۱/۰۰۰	۳/۶۰	۱۹۹	۸/۱۰	مهم و ویژه بودن روابط با دوستان، همسایگان، اقوام و خویشاوندان اجتماعی در باغ چشمه بلقیس	

دلبستگی به مکان‌های طبیعی تاریخی شاخص اثرگذار بعدی در تبیین هویت شهری در این مجموعه گردشگری است. سطح معناداری ارائه شده در جدول ۶ کمتر از ۰/۰۵ بوده است. نگاهی به کرانه‌های اطمینان

و مثبت بودن آن دلالت بر آن دارد که شهروندان و ساکنان شهر چرام دلبستگی زیادی به این مکان طبیعی تاریخی داشته‌اند.

جدول ۶: نتایج بررسی وضعیت شاخص دلبستگی (براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

ارزیابی شاخص	اطمینان در سطح ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	میانگین	درجه آزادی	آماره تی	زیرمعیارها	بعد
	حد بالا	حد پایین							
زیاد	۱/۴۲۹۸	۱/۱۹۰۲	۱/۳۱۰۰۰	/۰۰۰	۴/۳۱	۱۹۹	۲۱/۵۱۷	نزدیکی روحیات و انتظارات به واسطه حضور در باغ چشمه بلقیس و داشتن احساسی بهتر در این باغ	دلبستگی
زیاد	۱/۰۵۹۸	/۷۹۰۲	/۹۲۵۰۰	/۰۰۰	۳/۹۲	۱۹۹	۱۳/۵۳۵	وجود عناصر و بخش‌هایی در باغ چشمه بلقیس و احساس ریشه‌داری و تعلق به آن	
زیاد	۱/۰۶۰۸	/۷۹۹۲	/۹۳۰۰۰	/۰۰۰	۳/۹۳	۱۹۹	۱۴/۰۲۴	صرف زمان بیشتری در باغ چشمه بلقیس به همراه خانواده و دوستان	
زیاد	۱/۳۰۶۹	۱/۰۱۳۱	۱/۱۶۰۰۰	/۰۰۰	۴/۱۶	۱۹۹	۱۵/۵۷۱	دلتنگی برای شهر چرام و به ویژه باغ چشمه بلقیس در صورت ترک شهر	
زیاد	۱/۲۱۱۴	/۸۹۸۶	۱/۰۵۵۰۰	/۰۰۰	۴/۰۵	۱۹۹	۱۳/۳۰۱	شدت علاقه و دلبستگی به شهر چرام و باغ چشمه بلقیس و تمایل به زندگی و ماندن برای همیشه در این شهر	

مثبت شدن کرانه‌های بالا و پایین سطوح اطمینان متغیرهای مورد بررسی در جدول ۷، میزان توانمندی باغ چشمه بلقیس در ایجاد احساس خاطره‌انگیزی را در سطح زیاد و بسیار زیاد برآورد کرده است. به عبارتی، باغ چشمه بلقیس نقش معناداری در تبیین هویت شهری در بعد خاطره‌انگیزی ایفا می‌نماید.

وضعیت پارامترهای خاطره‌انگیزی، تعلق مکانی، مشارکت شهروندان و تمایز و پویایی در ادامه بررسی شده است. نتایج بررسی وضعیت شاخص خاطره‌انگیزی باغ چشمه بلقیس در جدول ۷ بیان شده است. کسب سطح معناداری کمتر از ۰/۰۵ به همراه

**جدول ۷: نتایج بررسی وضعیت شاخص خاطره انگیزی
(براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)**

ارزیابی شاخص	اطمینان در سطح ۹۵٪ حد بالا / حد پایین		تفاوت میانگین	سطح معناداری	میانگین	درجه آزادی	آماره تی	زیر معیارها	بعد
	زیاد	کمتر							
زیاد	۱/۹۵۰۲	۱/۶۸۹۸	۱/۸۲۰۰۰	۱/۰۰۰	۳/۸۲	۱۹۹	۱۲/۴۱۹	یادآوری و تداعی وقایع و خاطرات، اجزا و عناصر گوناگون باغ چشمه بلقیس	خاطره انگیزی
زیاد	۱/۷۰۸۰	۱/۴۳۲۰	۱/۵۷۰۰۰	۱/۰۰۰	۳/۵۷	۱۹۹	۸/۱۴۳	پیوند و ارتباط خاطرات قابل توجهی در باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۵۴۶۶	۱/۲۲۳۴	۱/۳۸۵۰۰	۱/۰۰۰	۳/۳۸	۱۹۹	۴/۶۹۷	مرور تصاویر، وقایع یا داستان‌هایی به واسطه حضور در باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۵۸۷۹	۱/۲۸۲۱	۱/۴۳۵۰۰	۱/۰۰۰	۳/۴۳	۱۹۹	۵/۶۱۲	وضعیت رویدادها و وقایعی به یادماندنی و شایان توجه شامل جشنواره‌ها و مراسم گوناگون جمعی در باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۱۴۲۶	۱/۸۷۷۴	۱/۰۱۰۰۰	۱/۰۰۰	۴/۰۱	۱۹۹	۱۵/۰۱۹	خاطره انگیزی شهر جرام و باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۳۳۲۷	۱/۰۹۷۳	۱/۲۱۵۰۰	۱/۰۰۰	۴/۲۱	۱۹۹	۲۰/۳۵۹	داشتن تاریخ و خاطره باغ چشمه بلقیس با گذشت زمان	

وضعیت شاخص تعلق مکانی به شهر جرام ناشی از وجود باغ طبیعی - تاریخی چشمه بلقیس، طبق آنچه در جدول ۸ بیان شده است، به میزان زیاد برآورد می‌شود. از سطح معناداری و کرانه‌های اطمینان چنین استنباط می‌شود که مکان‌های تاریخی - طبیعی، با ایجاد تعلق مکانی، نقش معناداری در تبیین هویت شهری ساکنان ایفا می‌نمایند.

**جدول ۸: نتایج بررسی وضعیت شاخص تعلق مکانی
(براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)**

ارزیابی شاخص	اطمینان در سطح ۹۵٪ حد بالا / حد پایین		تفاوت میانگین	سطح معناداری	میانگین	درجه آزادی	آماره تی	زیر معیارها	بعد
	زیاد	کمتر							
زیاد	۱/۵۵۷۱	۱/۳۴۲۹	۱/۴۵۰۰۰	۱/۰۰۰	۴/۴۵	۱۹۹	۲۶/۶۸۶	احساس شادمانی به واسطه وجود و حضور در باغ چشمه بلقیس	تعلق مکانی
زیاد	۱/۳۴۵۶	۱/۱۰۴۴	۱/۲۲۵۰۰	۱/۰۰۰	۴/۲۲	۱۹۹	۲۰/۰۲۹	احساس آرامش با حضور در باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۴۱۲۳	۱/۱۶۷۷	۱/۲۹۰۰۰	۱/۰۰۰	۴/۲۹	۱۹۹	۲۰/۷۹۴	احساس تعلق به شهر جرام و باغ چشمه بلقیس، به عنوان جزئی از وجود خود	
زیاد	۱/۷۷۰۷	۱/۵۹۹۳	۱/۶۸۵۰۰	۱/۰۰۰	۴/۶۸	۱۹۹	۳۸/۷۷۶	علاقه مندی به ارتقای توسعه شهر جرام و باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۶۱۲۷	۱/۴۰۷۳	۱/۵۱۰۰۰	۱/۰۰۰	۴/۵۱	۱۹۹	۲۸/۹۹۰	احساس مسئولیت در برابر شهر جرام و باغ چشمه بلقیس	

بررسی وضعیت شاخص مشارکت شهروندان در جدول ۹ بیان شده است. ارزیابی این شاخص نشان می‌دهد که تمایل شهروندان شهر چرام به تشویق مردم شهرهای دیگر برای دیدن باغ چشمه بلقیس، با سطح میانگین ۴/۵۱ بالاتر از حد متوسط، سطح

معنادای کمتر از ۰/۰۵ و مثبت بودن کرانه‌های اطمینان، بسیار زیاد بوده است. البته همکاری با انجمن‌های مردمی (نهادهای مدنی یا انجی‌اها)، مثل انجمن دوستداران میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، در حد متوسط آزمون بوده است.

جدول ۹: نتایج بررسی وضعیت شاخص مشارکت شهروندان (براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

ارزیابی شاخص	اطمینان در سطح ۹۵٪		تفاوت میانگین	سطح معناداری	میانگین	درجه آزادی	آماره تی	زیرمعیارها	بعد
	حد بالا	حد پایین							
زیاد	۱/۶۲۲۴	۱/۴۰۷۶	۱/۵۱۵۰۰	۰/۰۰۰	۴/۵۱	۱۹۹	۲۷/۸۲۹	تشویق مردم شهرهای دیگر، برای دیدن باغ چشمه بلقیس	مشارکت شهروندان
زیاد	۱/۸۲۵۶	۱/۴۶۴۴	۱/۶۴۵۰۰	۰/۰۰۰	۳/۶۴	۱۹۹	۷/۰۴۳	تبلیغ باغ چشمه بلقیس در اینترنت و فضای مجازی	
زیاد	۱/۲۶۵۹	۱/۰۰۴۱	۱/۱۳۵۰۰	۰/۰۰۰	۴/۱۳	۱۹۹	۱۷/۰۹۹	راهنمایی و کمک به گردشگران و سعی در برطرف کردن مشکل آن‌ها	
زیاد	۱/۱۷۵۲	۱/۸۸۴۸	۱/۰۳۰۰۰	۰/۰۰۰	۴/۰۳	۱۹۹	۱۳/۹۸۷	اقدام به جمع‌آوری آشغال و زباله در صورت مشاهده در محدوده باغ چشمه بلقیس	
زیاد	۱/۲۱۴۷	۱/۹۳۵۳	۱/۰۷۵۰۰	۰/۰۰۰	۴/۰۷	۱۹۹	۱۵/۱۶۹	مشاهده آسیب‌رسانی یا تخریب باغ چشمه بلقیس به دست گردشگران یا کسانی دیگر، سعی در ارشاد آن‌ها یا خیر کردن مسئولان	
متوسط	۱/۰۶۹۴	۱/۲۸۹۴	۱/۱۱۰۰۰	۰/۲۲۸	۲/۸۹	۱۹۹	۱/۲۰۹	میزان همکاری با انجمن‌های مردمی (نهادهای مدنی یا انجی‌اها)، مثل «انجمن دوستداران میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری»	

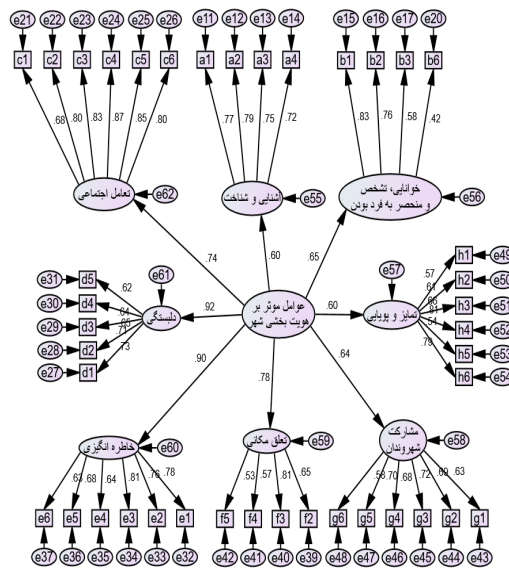
دیده شدن باغ چشمه بلقیس برای گردشگران یوده است. به این ترتیب، اهمیت شهر چرام با وجود این مکان طبیعی - تاریخی فزونی یافته و برای شهروندان نقش معناداری در تبیین هویت شهری پیدا کرده است.

تمایز و پویایی، یکی دیگر از شاخص‌های تبیین‌کننده هویت شهری، با شش متغیر تعریف عملیاتی شده است. نتایج جدول ۱۰ نشان‌دهنده آن است که وجود باغ چشمه بلقیس بر اهمیت شهر چرام افزوده است. اثرگذارترین متغیر گویه قابلیت

جدول ۱۰: نتایج بررسی وضعیت شاخص تمایز و پویایی
(بر اساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

بعد	زیر معیارها	آماره تی	درجه آزادی	میانگین	سطح معناداری	تفاوت میانگین	اطمینان در سطح ۹۵٪		ارزیابی شاخص
							حد پایین	حد بالا	
تمایز و پویایی	تأثیر نمایانی (قابل دیده شدن) باغ چشمه بلقیس برای گردشگران در اهمیت شهر چرام	۳۳/۲۲۹	۱۹۹	۴/۵۸	/۰۰۰	۱/۵۸۵۰۰	۱/۴۹۰۹	۱/۶۷۹۱	زیاد
	جذابیت گردشگری باغ چشمه بلقیس و تمایز شهر چرام از شهرهای دیگر	۲۳/۴۷۲	۱۹۹	۴/۳۹	/۰۰۰	۱/۳۹۰۰۰	۱/۲۷۳۲	۱/۵۰۶۸	زیاد
	تأثیر قدمت و سابقه تاریخی باغ چشمه بلقیس در اهمیت شهر چرام	۲۵/۰۸۴	۱۹۹	۴/۴۶	/۰۰۰	۱/۴۶۵۰۰	۱/۳۴۹۸	۱/۵۸۰۲	زیاد
	تأثیر تعمیر و نگهداری باغ چشمه بلقیس در اهمیت شهر چرام	۲۷/۹۰۸	۱۹۹	۴/۵۶	/۰۰۰	۱/۵۶۵۰۰	۱/۴۵۴۴	۱/۶۷۵۶	زیاد
	تأثیر تغییر و تحول در فضای باغ چشمه بلقیس در اهمیت شهر چرام	۲۷/۱۴۷	۱۹۹	۴/۵۱	/۰۰۰	۱/۵۱۵۰۰	۱/۴۰۵۰	۱/۶۲۵۰	زیاد
	تأثیر برگزاری جشن‌ها و آیین‌های خاص در فضای باغ چشمه بلقیس در اهمیت شهر چرام	۲۸/۳۹۱	۱۹۹	۴/۵۵	/۰۰۰	۱/۵۵۵۰۰	۱/۴۴۷۰	۱/۶۶۳۰	زیاد

در ادامه، برای شناسایی و اولویت بندی شاخص‌های اثرگذار بر هویت بخشی شهر در باغ چشمه بلقیس، از مدل سازی معادلات ساختاری استفاده شد. در این بخش، با توجه به مبانی نظری پژوهش، مدل عاملی مرتبه دوم در شکل ۲ بر مبنای هشت عامل تنظیم شده است.

شکل ۲: مدل مفهومی اولویت بندی عوامل مؤثر بر هویت بخشی شهر

وزن‌های رگرسیونی مراجعه می‌شود. مقدار C.R، که نسبت بحرانی خوانده می‌شود، از محاسبه نسبت مقدار برآورده‌شده غیراستاندارد برای پارامتر Estimate به خطای معیار (S.E) محاسبه‌شده برای همان پارامتر به دست می‌آید و نشان می‌دهد که در صورت رد فرضیه صفری که مقدار این پارامتر را برابر صفر قرار می‌دهد، تا چه حد احتمال خطا وجود دارد. مقادیر سه ستاره (***) در ستون (P) به معنای تأیید تفاوت فرضیه با مقدار صفر است. در جدول ۱۱ مقادیر غیراستاندارد، خطای معیار، نسبت بحرانی و سطح تحت پوشش (مقدار P) نشان داده شده است. نتایج جدول ۱۱ حاکی از آن است که همه پارامترهای لامدا دارای تفاوت معنی‌داری با مقدار صفرند. مقدار P در همه روابط مزبور کمتر از ۰/۰۵ است، که نشان می‌دهد همه روابط موجود در مدل مورد حمایت داده‌های تجربی قرار گرفته و این اظهارات برای نمونه‌های بزرگ‌تر جامعه آماری مناسب است. نتایج جدول ۱۱ نشان می‌دهد که همه روابط موجود در مدل مورد حمایت داده‌های تجربی قرار گرفته است.

یافته‌های برآمده از مدل مفهومی پژوهش نشان می‌دهد که از بین شاخص‌های اثربخش در تبیین هویت شهر در باغ چشمه بلقیس کدام شاخص دارای اهمیت بیشتری بوده و تأثیرات بارزتری از بقیه پارامترهای ذکر شده داشته است. مدل ساختاری پژوهش از ۴۱ متغیر آشکار و ۸ متغیر پنهان تشکیل شده است. یافته‌های مدل عاملی مرتبه دوم نشان می‌دهد که شاخص دلبستگی بیشترین بار عاملی را با وزن ۰/۹۲ دارد و بیشتر از سایر عوامل بر هویت بخشی شهر اثرگذار است. عامل خاطره‌انگیزی، پس از دلبستگی، با بار عاملی ۰/۹۰ در رتبه دوم تبیین هویت شهری قرار گرفته است. عامل‌های تعلق مکانی با وزن ۰/۷۸، تعامل اجتماعی با وزن ۰/۷۴، خوانایی، تشخص و منحصر به فرد بودن با وزن ۰/۶۵، مشارکت شهروندان با وزن ۰/۶۴ و عامل‌های آشنایی و شناخت و تمایز و پویایی به صورت مشترک با بار عاملی ۰/۶۰ در مرتبه‌های بعدی تبیین هویت شهری چرام قرار گرفته‌اند. به منظور بررسی معناداری تفاوت اثر متغیرهای آشکار بر متغیر پنهان یکدیگر به

جدول ۱۱: معرفی متغیرهای پژوهش و وزن رگرسیونی مدل ساختاری (براساس یافته‌های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

شاخص‌ها	کد	عامل	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی‌داری
آشنایی و شناخت	۱a	آشنایی با ابعاد، اجزا، بخش‌ها و عناصر باغ چشمه بلقیس	۱/۰۰۰			
	۲a	آگاهی از تغییرات ایجادشده در باغ چشمه بلقیس	۱/۱۰۹	۱/۱۰۳	۱۰/۷۶۲	***
	۳a	شناخت و ادراک از باغ چشمه بلقیس و بازسازی تصاویر آن در ذهن	۱/۰۰۱	۱/۰۹۷	۱۰/۲۷۰	***
	۴a	شناخت جزئیات باغ چشمه بلقیس (فضاها، سکو و محل‌های نشستن)	۱/۹۳۸	۱/۰۹۵	۹/۸۵۶	***
خوانایی، تشخص و منحصر به فرد بودن	۱b	اهمیت و منحصر به فرد بودن باغ چشمه بلقیس در برابر سایر فضاهای گردشگری شهر چرام	۱/۰۰۰			
	۲b	ارجحیت باغ چشمه بلقیس و قابل قیاس نبودن آن با سایر فضاهای گردشگری شهر چرام	۱/۰۲۱	۱/۱۰۴	۹/۸۰۹	***
	۳b	مقبولیت اجتماعی، اعتبار و خوش‌نامی باغ چشمه بلقیس و مباهات و افتخار به تفریح و گردش در آن	۱/۶۸۳	۱/۰۸۹	۷/۶۴۷	***
	b6	جهت‌یابی و مسیریابی از موقعیت مکانی برای رسیدن به باغ چشمه بلقیس	۱/۶۴۶	۱/۱۱۷	۵/۵۰۴	***

شاخص‌ها	کد	عامل	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی داری
تعامل اجتماعی	c1	ملاقات، احوال‌پرسی، تعامل و گفت‌وگو با همسایگان، ساکنان یا اهالی شهر چرام با حضور در باغ چشمه بلقیس	۱/۰۰۰			
	c2	پیدا کردن همشهری‌های قابل اطمینان، مراقب، دوست و علاقه‌مند به یکدیگر با حضور در باغ چشمه بلقیس	۱/۱۸۱	۱۱۴	۱۰/۳۶۰	***
	c3	پیدا کردن دوستان، همسایگان و آشنایان در باغ چشمه بلقیس برای ارتباط اجتماعی مفید و خوب	۱/۳۲۳	۱۲۴	۱۰/۶۷۳	***
	c4	داشتن ارتباط خوب با مردم به‌عنوان عضو و بخشی از اجتماع محلی شهر چرام، به‌واسطه حضور در باغ چشمه بلقیس	۱/۲۲۱	۱۱۰	۱۱/۰۶۷	***
	c5	ظرفیت‌های باغ چشمه بلقیس، برای تداوم و تقویت برقراری ارتباطات اجتماعی	۱/۱۴۳	۱۰۵	۱۰/۸۶۳	***
	c6	مهم و ویژه بودن روابط اجتماعی با دوستان، همسایگان، اقوام و خویشاوندان در باغ چشمه بلقیس	۱/۱۰۰	۱۰۷	۱۰/۲۹۶	***
دلبستگی	۱d	نزدیکی روحیات و انتظارات به‌واسطه حضور در باغ چشمه بلقیس و داشتن احساسی بهتر در این باغ	۱/۰۰۰			
	۲d	وجود عناصر و بخش‌هایی در باغ چشمه بلقیس و احساس ریشه‌داری و تعلق به آن	۱/۱۵۰	۱۲۲	۹/۴۰۷	***
	۳d	صرف زمان بیشتری در باغ چشمه بلقیس به همراه خانواده و دوستان	۱/۹۸۴	۱۱۸	۸/۳۴۸	***
	۴d	دلالتگی برای شهر چرام و به‌ویژه باغ چشمه بلقیس در صورت ترک شهر چرام	۱/۱۲۶	۱۱۳	۸/۴۹۲	***
	۵d	شدت علاقه و دلبستگی به شهر چرام و باغ چشمه بلقیس و تمایل به زندگی و ماندن برای همیشه در شهر چرام	۱/۱۴۶	۱۴۱	۸/۱۳۵	***
خاطره‌انگیزی	e1	یادآوری و تداعی وقایع و خاطرات، اجزا و عناصر گوناگون باغ چشمه بلقیس	۱/۰۰۰			
	۲e	پیوند و ارتباط خاطرات شایان توجه در باغ چشمه بلقیس	۱/۰۳۸	۰۹۳	۱۱/۱۲۰	***
	e3	مرور تصاویر، وقایع یا داستان‌هایی به‌واسطه حضور در باغ چشمه بلقیس	۱/۲۹۳	۱۰۸	۱۱/۹۵۸	***
	e4	وضعیت رویدادها و وقایعی به‌یادماندنی و شایان توجه شامل جشنواره‌ها و مراسم گوناگون جمعی در باغ چشمه بلقیس	۱/۹۶۷	۱۰۶	۹/۱۱۸	***
	e5	خاطره‌انگیزی شهر چرام و باغ چشمه بلقیس	۱/۸۹۶	۰۹۱	۹/۸۲۵	***
	e6	داشتن تاریخ و خاطره با باغ چشمه بلقیس، با گذشت زمان	۱/۷۳۸	۰۸۲	۹/۰۳۱	***

شاخص‌ها	کد	عامل	تخمین غیراستاندارد	خطای معیار	نسبت بحرانی	سطح معنی‌داری
تعلق مکانی	f2	احساس آرامش با حضور در باغ چشمه بلقیس	۱/۰۰۰			
	f3	احساس تعلق به شهر چرام و باغ چشمه بلقیس به‌عنوان جزئی از وجود خود	۱/۲۵۴	۱/۱۴۶	۸/۵۷۰	***
	f4	میزان علاقه‌مندی به ارتقای توسعه شهر چرام و باغ چشمه بلقیس	۱/۶۱۷	۱/۰۹۲	۶/۷۱۵	***
	f5	احساس مسئولیت در برابر شهر چرام و باغ چشمه بلقیس	۱/۶۹۶	۱/۰۹	۶/۳۷۹	***
مشارکت شهروندان	g1	تشویق مردم شهرهای دیگر، برای دیدن باغ چشمه بلقیس	۱/۰۰۰			
	g2	تبلیغ باغ چشمه بلقیس در اینترنت و فضای مجازی	۱/۸۴۶	۱/۲۳۶	۷/۸۱۵	***
	g3	راهنمایی و کمک به گردشگران و سعی در برطرف کردن مشکل آن‌ها	۱/۳۸۵	۱/۱۷۳	۸/۰۱۲	***
	g4	اقدام به جمع‌آوری آشغال و زباله در صورت مشاهده در محدوده باغ چشمه بلقیس	۱/۴۵۵	۱/۱۸۹	۷/۷۰۲	***
	g5	مشاهده آسیب‌رسانی یا تخریب باغ چشمه بلقیس به دست گردشگران یا کسانی دیگر، سعی در ارشاد آن‌ها یا خبر کردن مسئولان	۱/۴۳۸	۱/۱۸۳	۷/۸۵۳	***
	g6	همکاری با انجمن‌های مردمی (نهادهای مدنی یا ان‌جی‌اها)، مثل «انجمن دوستداران میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری»	۱/۵۴۲	۱/۲۲۶	۶/۸۳۱	***
تمایز و پویایی	h1	تأثیر نمایانی (قابلیت دیده شدن) باغ چشمه بلقیس برای گردشگران در اهمیت شهر چرام	۱/۰۰۰			
	h2	جذابیت گردشگری باغ چشمه بلقیس و تمایز شهر چرام از شهرهای دیگر	۱/۳۲۲	۱/۱۹۸	۶/۶۶۹	***
	h3	تأثیر قدمت و سابقه تاریخی باغ چشمه بلقیس، در اهمیت شهر چرام	۱/۴۰۹	۱/۲۰۰	۷/۰۲۶	***
	h4	تأثیر تعمیر و نگهداری باغ چشمه بلقیس، در اهمیت شهر چرام	۱/۶۶۳	۱/۲۱۰	۷/۹۲۲	***
	h5	تأثیر تغییر و تحول در فضای باغ چشمه بلقیس، در اهمیت شهر چرام	۱/۶۱۵	۱/۲۰۶	۷/۸۲۸	***
	h6	تأثیر برگزاری جشن‌ها و آیین‌های خاص در فضای باغ چشمه بلقیس، در اهمیت شهر چرام	۱/۰۷۷	۱/۱۷۷	۶/۰۸۷	***

در جدول ۱۲، شاخص های اصلی برازش مدل نشان می دهد که داده های پژوهش به خوبی مدل مفهومی پژوهش را نمایندگی می کنند.

جدول ۱۲: شاخص های اصلی برازش مدل مرتبه دوم (براساس یافته های پژوهش در سال ۱۴۰۳)

شاخص	اختصار	نمرات	ارزیابی شاخص
سطح معناداری	Probability level	۰/۰۰۰	-
درجه آزادی	DF	۷۱۷	-
خی دو بهنجار	CMIN/DF	۲/۰۲۰	خوب
شاخص نسبت اقتصاد	PRATIO	۰/۹۱۸	خوب
شاخص برازش مقتصد هنجار شده	PNFI	۰/۶۵۴	خوب
شاخص برازش تطبیقی مقتصد	PCFI	۰/۷۶۸	خوب
ریشه دوم مربعات خطای برآورد	RMSEA	۰/۰۷۲	خوب

بحث و نتیجه گیری

فضاهای شهری از مهم ترین فضاهایی است که همواره گردشگران از آن بازدید می کنند و فرصت مناسبی را برای رشد و توسعه این مناطق فراهم می آورند. در عین حال، این فضاها بخشی مهم از هویت شهری را برای شهر و ساکنان آن پدید می آورند؛ هویتی که عامل تمایز یک شهر از شهری دیگر و یک مقصد گردشگری از مقصدی دیگر است. باغ های طبیعی - تاریخی بخشی از هویت تاریخی مناطق شهری و عنصری از میراث عظیم بشر قلمداد می شوند که ریشه در حافظه تاریخی ساکنان شهری داشته اند و به این ترتیب در بین سایر عناصر طبیعی حفاظت و نگه داری از آن ها ضرورت می یابد. بدین روی بازسازی و احیای باغ ها و جهت همت انسان ها قرار گرفته است، که بیانگر ارتباط میان انسان و طبیعت و اثرگذاری آن در تبیین هویت شهری است. در همین راستا، در این پژوهش نقش باغ چشمه بلقیس جرام، در استان سرسبز کهگیلویه و بویراحمد در جنوب غربی ایران، در هویت بخشی به شهر بررسی شده است. یافته های پژوهش نشان می دهد، در بین شهروندان شهر جرام، مهم ترین جاذبه شهری که به آن علاقه بیشتری وجود دارد باغ چشمه بلقیس است که نقش معناداری در تبیین هویت شهری جرام ایفا می کند. چنان که در نتایج پژوهش در یادل و همکاران (2022)

نیز اثرگذاری جاذبه های گردشگری بر هویت اجتماعی و فرهنگی ساکنان تأیید شده است. به این ترتیب، نتایج آزمون تمامی شاخص های بررسی شده مانند پارامترهای آشنایی و شناخت، خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن، تعامل اجتماعی، دل بستگی، خاطره انگیزی، تعلق مکانی، مشارکت و تمایز و پویایی از نگاه شهروندان در تبیین هویت شهری شهروندان تأیید شده است؛ همان طور که کیانی سلمی و فلاحی (2019) بر مطلوبیت این جاذبه گردشگری صحت گذاشته اند. تفسیر نتایج به دست آمده از مدل ساختاری پژوهش در خصوص شناسایی و اولویت بندی شاخص های مؤثر بر هویت بخشی شهر در باغ چشمه بلقیس بیانگر این است که در میان متغیرهای دل بستگی، عامل وجود عناصر و بخش های گوناگون در باغ چشمه بلقیس و احساس ریشه داری و تعلق به آن با بار عاملی ۰/۷۳ بیشترین وزن عاملی را دارد و نقش بیشتری در شناسایی متغیر سطح بالاتر خود داشته است. دومین عامل مهم خاطره انگیزی است که با بار عاملی ۰/۹۰ در رتبه بعدی تبیین هویت شهری قرار گرفته است. این عامل با ایجاد جذابیت باعث می شود ساختارهای شهری جذاب شرایط را برای جذب گردشگر و سرمایه گذاری مهیا سازند؛ همان طور که دالی و همکاران (2021) در منطقه پژوهشی خود نیز به این نتیجه رسیده و آن را تأیید

آشکارا سنجنده‌ی خاطره‌انگیزی، گویه‌ی مرور تصاویر و وقایع یا داستان‌هایی به‌واسطه‌ی حضور در باغ چشمه بلقیس با بار عاملی ۰/۸۱ بیشترین وزن عاملی را داشته است. در ادامه مشخص شد که عامل تعلق مکانی با وزن ۰/۷۸ در شکل‌گیری هویت شهری اثرگذار است. نیتا و همکاران (2020) نیز به این نتیجه دست یافته‌اند و بیان می‌دارند که با وجود چنین جاذبه‌هایی بر جذابیت مناطق افزوده می‌شود و تعلق مکانی برای جامعه‌ی محلی نیز ارتقا می‌یابد. مؤلفه‌های تعامل اجتماعی با وزن ۰/۷۴، خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن با وزن ۰/۶۵، مشارکت شهروندان با وزن ۰/۶۴ و عامل‌های آشنایی و شناخت و تمایز و پویایی به‌صورت مشترک با بار عاملی ۰/۶۰ در مرتبه‌های بعدی تبیین هویت شهری قرار گرفته‌اند. نتایج نمایانگر آن است که هر یک از عوامل بررسی شده در هویت‌بخشی شهر چرام از اثرگذاری بسیاری برخوردارند و وجود باغ چشمه بلقیس عامل طبیعی - تاریخی هویت‌بخش به شهر از دیدگاه ساکنان به شمار می‌رود. همین ویژگی هویت‌بخش به زعم کینتینگ و وحید (2017) سبب می‌شود این جاذبه‌های گردشگری از سایر مناطق متمایز شوند و هویت‌بخشی در راستای تداوم گردشگری عمل کند. چنان‌که از دیگر نتایج در این پژوهش مشخص شده است، در بین متغیرهای تعامل اجتماعی، عامل ظرفیت‌های باغ چشمه بلقیس برای تداوم و تقویت برقراری ارتباطات اجتماعی با بار عاملی ۰/۸۵ بیشترین وزن عاملی را دارد. در بین متغیرهای آشکارا تبیین‌کننده شاخص خوانایی، تشخیص و منحصر به فرد بودن، عامل اهمیت و منحصر به فرد بودن باغ چشمه بلقیس نسبت به سایر فضاهای گردشگری شهر چرام با بار عاملی ۰/۸۳ بیشترین وزن عاملی و همبستگی را با عامل سطح بالاتر از خود دارد. نتایج بررسی گویه‌های سنجنده‌ی شاخص تعلق مکانی نشان می‌دهد که متغیر احساس تعلق به شهر چرام و باغ چشمه بلقیس به‌عنوان جزئی از وجود خود

و در عامل تمایز و پویایی، گویه‌ی تأثیر تعمیر و نگهداری باغ چشمه بلقیس در اهمیت شهر چرام به‌صورت مشترک با بارهای عاملی ۰/۸۱ بیشترین وزن عاملی را دارند. در بین متغیرهای آشنایی و شناخت، عامل آگاهی از تغییرات ایجاد شده در باغ چشمه بلقیس با بار عاملی ۰/۷۹ بیشترین نقش را در سنجش عامل دارد. متغیرهای وجود عناصر و بخش‌های گوناگون در باغ چشمه بلقیس و احساس ریشه‌داری و تعلق به آن با بار عاملی ۰/۷۳ نقش بیشتری در شناسایی عامل خود ایفا نموده‌اند. در میان متغیرهای مشارکت شهروندان، عامل راهنمایی و کمک به گردشگران و سعی در برطرف کردن مشکل آن‌ها با بار عاملی ۰/۷۲ بیشترین وزن عاملی را دارد. شایان ذکر است که نتایج این پژوهش با یافته‌های پژوهش سلیمانی مقدم و همکاران (2017) همسو است؛ زیرا نتایج پژوهش نشان می‌دهد فضاهای گردشگری در هویت شهری نقش مؤثری دارند، به‌طوری که متغیرهای تحقیق و میزان همبستگی رابطه‌ی مستقیمی با هویت شهری نشان داده‌اند. نتایج یافته‌های پژوهش حاتمی (2015) با این پژوهش هم‌راستا است، چراکه در آن تأیید شده است که باغ‌های ایرانی از این توانایی برخوردار بوده‌اند که احساس هویت به شهر ببخشند. به‌منظور بهبود وضعیت در راستای تداوم هویت‌بخشی این مکان طبیعی - تاریخی، پیشنهاد می‌شود با برنامه‌ریزی برای برگزاری جشنواره‌ها و مراسم گوناگون جمعی در باغ چشمه بلقیس رویدادهایی رقم بخورد که با خاطره‌انگیزی تصویر ذهنی مناسب‌تری در ذهن بازدیدکنندگان تداعی نماید، به‌گونه‌ای که با گذشت زمان ثبت وقایع تاریخی و خاطره‌انگیز در باغ چشمه بلقیس افزایش یابد. همچنین، همکاری مدیران این مکان تاریخی - طبیعی با انجمن‌های مردمی (نهادهای مدنی یا ان‌جی‌اها)، از جمله انجمن دوستداران میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری، افزایش یابد.

سلیمانی مقدم، ابراهیم (۱۳۹۶) تحلیلی بر نقش فضاهای گردشگری در هویت شهری مطالعه موردی: شهر شوش، دانشگاه خوارزمی، دانشکده علوم جغرافیایی، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، جغرافیا و برنامه‌ریزی گردشگری منطقه‌ای.

عباس‌زاده، محمد، بنی‌فاطمه، حسین، علیزاده اقدام، محمدباقر و بهاری، موسی (۱۳۹۷). سنجش اعتبار و پایایی مقیاس سازه هویت شهری (پژوهشی در میان شهروندان شهر تبریز)، جغرافیا و برنامه‌ریزی، ۲۲(۶)، ۱۸۹-۲۱۰. [HTTPS://GEOPLANNING.TABRIZU.AC.IR/ARTICLE_7886.HTML](https://geoplanning.tabrizu.ac.ir/article_7886.html)

فدایی تمیحانی، هانیه (۱۳۹۹). بازشناسی مفهوم هویت در فضاهای سبز سنتی و مدرن ایرانی: باغ‌ها و پارک‌ها. پژوهش‌های جامعه‌شناختی، ۱۴(۴۸)، ۱۳۱-۱۴۹.

قدمی، مصطفی و غلامیان آق امحلی، طاهره (۱۳۹۰) بررسی کیفیت مبادی ورودی شهرهای گردشگری با تأکید بر جامعه گردشگران. نگرش‌های نو در جغرافیای انسانی، ۳(۳)، ۱۲۱-۱۳۳.

کیانی سلمی، صدیقه و فلاحتی، فرشاد (۱۳۹۹). شناسایی و تحلیل پیشران‌های مؤثر بر جذب گردشگران به باغ‌های تاریخی طبیعی ایران مطالعه موردی: باغ تاریخی چشمه بلقیس شهر جرم. گردشگری شهری، ۷(۳)، ۱۰۷-۱۲۵. [HTTPS://DOI.ORG/10.22059/JUT.2020.282560.665](https://doi.org/10.22059/JUT.2020.282560.665)

مثنوی، محمدرضا و وحیدزادگان، فریبا (۱۳۹۳). بازآفرینی نظام مفهوم و معنای طراحی باغ ایرانی در باغشهرهای ایرانی - اسلامی از طریق رویکرد باغ‌های تماتیک (موضوعی). نقش جهان، ۸(۴): ۵۱-۶۲. [HTTPS://BSNT.MODARES.AC.IR/ARTICLE_713.HTML](https://bsnt.modares.ac.ir/article_713.html)

References

Abbaszadeh, M., Banifateme, H., Alizadeh Aghdam, M. B., & Bahari, M. (2018). Measurement of Validity and Reliability of Urban Identity Scale (case study: Tabriz citizens). *Journal of Geography and Planning*, 22(64), 189-210. <https://geoplanning>.

منابع فارسی که معادل لاتین آن‌ها در فهرست منابع آمده است:

ارباب، پارسا، عزیزی، محمدمهدی و زبردست، اسفندیار (۱۳۹۴). تبیین معیارهای کلیدی فرایند شکل‌گیری هویت مکان در توسعه شهری جدید (مطالعه موردی: منطقه ۲۲ تهران). هنرهای زیبا: معماری و شهرسازی، ۲۰(۴)، ۵-۲۰. <https://doi.org/10.22059/JFAUP.2016.59666>

آل رضا امیری، صدیقه، حبیب، فرح و ذبیحی، حسین (۱۳۹۹). شناسایی و اولویت‌بندی معیارهای هویت شهر مبتنی بر تصویر ذهنی اولیه و ثانویه گردشگران (مطالعه تجربی: شهر بابلسر). گردشگری و توسعه، ۹(۴)، ۱۸۵-۱۹۸. [HTTPS://WWW.ITSAIRANJ.IR/ARTICLE_128349.HTML?LANG=FA](https://www.itsairanj.ir/article_128349.html?lang=fa)

آل رضا امیری، صدیقه، حبیب، فرح و ذبیحی، حسین (۱۳۹۸). تبیین مدل مفهومی توسعه گردشگری شهری با تأکید بر معیارهای هویت شهری. سومین کنگره بین‌المللی عمران، معماری و شهرسازی معاصر. [HTTPS://CIVILICA.COM/DOC/1002591](https://civilica.com/doc/1002591)

بانی مسعود، امیر (۱۳۹۰). باغ‌های تاریخی تبریز. تهران: دفتر پژوهش‌های فرهنگی.

پیران، نجابت و مضطرزاده، حامد (۱۴۰۰). تأثیر محیط‌های باز انسان‌ساخت بر ادراک انسان در باغ‌های ایرانی (نمونه موردی: باغ ارم، باغ جهان‌نما و باغ دلگشا)، معماری‌شناسی، ۴(۲۰)، ۲۳۷-۲۲۸. https://memarishenasi.ir/files/cd_PAPERS/R_750_211212211003.PDF

حاتمی، بهاره (۱۳۹۴). تأثیر عناصر باغ‌های ایرانی در هویت‌بخشی به شهر. اولین همایش علمی پژوهشی افق‌های نوین در علوم جغرافیا و برنامه‌ریزی، معماری و شهرسازی ایران. [HTTPS://CIVILICA.COM/DOC/395699](https://civilica.com/doc/395699)

دریادل، طاهره، مافی، عزت‌الله و رجیبی، مریم (۱۴۰۱). نقش گردشگران در شکل‌گیری هویت مقاصد هدف گردشگری؛ مطالعه موردی: منطقه ثامن مشهد. فصلنامه جغرافیایی فضای گردشگری، ۱۱(۴۳)، ۷۹-۹۸. https://sanad.iau.ir/Journal/98-79_gjts/Article/999470

- affective and evaluative components of social urban identity: Determinants, measurement, and practical consequences. *Journal of Environmental Psychology*, 50, 138–153. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2017.02.004>
- Bernardo, F., Almeida, J., Martins, C. (2017). Urban identity and tourism: different looks, one single place. *Proceedings of the Institution of Civil Engineers-urban Design and Planning*, 170(5), 205–216. <https://doi.org/10.1680/jurdp.15.00036>
- Boussaa, D. (2018). Urban regeneration and the search for identity in historic cities, *Journal of Sustainability*, 10(1), 48. <https://doi.org/10.3390/su10010048>
- Budruk, M., & Wilhelm Stanis, S. A. (2013). Place attachment and recreation experience preference: A further exploration of the relationship, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*, 1–2, 51–61. <https://doi.org/10.1016/j.jort.2013.04.001>
- Cheshmehzangi, A. (2020). *Identity of cities and city of identities*. Springer Nature.
- Cianga, N., & Popescu, C. A. (2013). Green spaces and urban tourism development in craiova municipality in Romania. *European Journal of Geography*, 4(2), 34–45. <https://eurogeojournal.eu/index.php/egj/article/view/528>
- Daly, P., Dias, A. L., & Patuleia, M. (2020). The impacts of tourism on cultural identity on Lisbon historic Neighbourhoods, *Ethnic and Cultural Studies*, 8 (1), 1–25, <https://doi.org/10.29333/ejecs/516>
- Daryadel, T., Mafi, E., & Rajabi, M. (2022). The role of tourists in the formation of the identity of tourism destinations (A case study: Samen region of Mashhad). *Quarterly Journal of* tabrizu.ac.ir/article_7886.html?lang=en [In Persian]
- Alereza Amiri, S., Habib, F. & ,Zabihi, H. (2019) Explaining the conceptual model of urban tourism development with emphasis on city identity criteria. *Third International Congress of Civil Engineering, Architecture and Contemporary Urbanism*. <https://civilica.com/doc/1002591> [In Persian]
- Alereza Amiri, S., Habib, F. & ,Zabihi, H. (2021) Identifying and prioritizing city identity criteria based on tourists' primary and secondary mental images) empirical study :Babolsar city. (*Tourism and Development*, 9(4), 185–198. https://www.itsairanj.ir/article_128349.html?lang=en [In Persian]
- Apostolou, G., Tasopoulou, A. (2023). Measuring urban identity. Comparative analysis of previous studies. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 436, p. 12009). EDP Sciences.
- Arbab, P., Azizi, M. M., & Zebardast, E. (2016). Explaining of the key criteria of the process of place identity formation in new urban development (Case study: District 22 of Tehran). *Journal of Fine Arts: Architecture and Urban Planning*, 20(4), 5–20. <https://doi.org/10.22059/jfaup.2016.59666> [In Persian]
- Arbak, S. (2005) *An Analysis on the Transformation of Urban Identity. Case Study of Bodrum*. (Master's thesis, Middle East Technical University (Turkey)).
- Bani Masoud, A. (2011). *Historical Gardens of Tabriz*. Tehran: Cultural Research Office. [In Persian]
- Belanche, D., Casaló, L. V., Flavián, C. (2017). Understanding the cognitive,

- Kaymaz, I. (2013). *Urban landscapes and identity. In Advances in landscape architecture.* IntechOpen.
- Khomenko, S. & Nieuwenhuijsen, M. & Ambros, A. & Wegener, Sa. & Mueller, N. (2020). Is a liveable city a healthy city? Health impacts of urban and transport planning in Vienna, Austria. *Environmental research.* 183, 1-14, <https://doi.org/10.1016/j.envres.2020.109238>
- Kiani Salmi, S & Falahati, F. (2019). Identifying and analyzing the drivers that influence the attraction of tourists to historical and natural gardens in Iran. Case study: Cheshmeh Belqis historical garden in Cheram city. *Journal of Urban Tourism*, 7(3), 107-125. <https://doi.org/10.22059/jut.2020.282560.665> [In Persian]
- Mansour, H. M., Alves, F. B & da Costa, A. R. (2023) A Comprehensive Methodological Approach for the Assessment of Urban Identity. *Sustainability*, 15(18), 13350. <https://doi.org/10.3390/su151813350>
- Masnavi, M. R., & Vahidzadegan, F. (2014). Recreating the concept and meaning of Iranian garden design in Iranian-Islamic garden cities through the approach of thematic gardens, *Naqsh-e Jahan*. 1(4), 51-62. https://bsnt.modares.ac.ir/article_713.html?lang=en [In Persian]
- Nita, A & Lordache, C. (2020). Place Identity, Urban Tourism and Heritage Interpretation: A case study of Craiova, Romania. *Balkan and near Eastern studies*, 22(4), 494-505. <https://doi.org/10.1080/19448953.2020.1775401>
- Nursanty, E., Rusmiatmoko, D., Widiartara, I. W. A. (2024). Shaping City Identity: The Role of Built Environment Quality. In *E3S Web of Conferences* (Vol. 533, 04028). EDP Sciences.
- Tourism Space Geography*, 11(43), 79-98. <https://sanad.iau.ir/en/Journal/gjts/Article/999470> [In Persian]
- Droseltis, O & Vignoles, V. L. (2010). Towards an integrative model of place identification: Dimensionality and predictors of intrapersonal-level place preferences. *Journal of Environmental Psychology*, 30(1), 23-34. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2009.05.006>
- Fadaei Tamijani, H. (2020). Reidentification of the Concept of Identity in Traditional and Modern Iranian Green Spaces: Gardens and Parks. *Sociological Researches*, 14(48), 131-149.
- Ghadami, M., & Gholamian Agh-Amhali, T. (2011). Investigating the quality of entry points to tourist cities with emphasis on the tourist community. *New Perspectives in Human Geography*, 3 (3), 121-133. [In Persian]
- Ginting, N., Rahman, N. V., & Nasution, A. D. (2017). Increasing tourism in Karo District, Indonesia based on place identity. *5th AicQol2017Bankok*, 25-27/EBPI, 5)2), 177-184. <https://doi.org/10.21834/e-bpj.v2i5.p177-184>
- Ginting, N. & Wahid, J. (2017). Defining Distinctiveness Aspect of place identity in urban Heritage tourism, *Proceedings Series*, <https://doi.org/10.12962/j23546026.y2017i3.2435>
- Hatami, B. (2015). The impact of elements of Iranian gardens in giving identity to the city. *First Scientific Research Conference of New Horizons in Geography and Planning, Architecture and Urban Development of Iran*. <https://civilica.com/doc/395699> [In Persian]

- the identity and image of today's cities: The case of Madrid. In *24th ISUF International Conference. Book of Papers* (pp. 1647-1656). Editorial Universitat Politècnica de València.
- Smith, A. (2010). The role of national identity and tourism in city planning: The case of Valletta, *Urban Research & Practice*, 3(1), 63-84, <https://doi.org/10.1080/17535060903534206>.
- Smith, J. W., Davenport, M. A., Anderson, D. H., & Leahy, J. E. (2011). Place meanings and desired management outcomes. *Landscape and Urban Planning*, 101(4), 359-370. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.03.002>
- Soini, K., Vaarala, H., & Pouta, E. (2012). Residents' sense of place and landscape perceptions at the rural-urban interface. *Landscape and Urban Planning*, 104(1), 124-134. <https://doi.org/10.1016/j.landurbplan.2011.10.002>
- Soleimani Moghadam, E. (2017). *An analysis of the role of tourism spaces in urban identity, case study: Susa city*. Faculty of Geographical Sciences, Master's Thesis, Geography and Regional Tourism Planning, Kharazmi University [In Persian]
- Ujang, N. (2012). Place attachment and continuity of urban place identity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 49, 156-167. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.07.014>
- (setontooF)
۱. گویه‌های تبیین‌کننده هر شاخص در جداول بخش یافته‌های پژوهش ارائه شده است.
- Piran, N., & Moztarzadeh, H. (2021). The effect of man-made open environments on human perception in Iranian gardens (case examples: Eram Garden, Jahannama Garden, and Delgosha Garden), *Quarterly Journal of Architecture*, 4(20), 228-237. https://memarishenasi.ir/files/cd_papers/r_750_211212211003.pdf [In Persian]
- Raymond, C. M., Brown, G., & Weber, D. (2010). The measurement of place attachment: Personal, community, and environmental connections. *Journal of Environmental Psychology*, 30(4), 422-434. <https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2010.08.002>
- Relph, E. (2007). (On the Identity of Places. In *Urban Design Reader* (pp. ۱۰۷-۱۰۳). Routledge.
- Rifaioğlu, M. N., & Çahin Güçhan, N. (2007). The concept of identity and its identification process in urban conservation projects. In *An International Conference of CSAAR on Regional Architecture and Identity in the Age of Globalization* (Vol. 3, pp. 1099-1111). <https://doi.org/10.15320/ICONARP.2020.109>
- Riza, M., Doratli, N., Fasli, M. (2012). City branding and identity. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 35, 293-300. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.02.091>
- Rodríguez Romero, E., Sáenz de Tejada Granados, C., Santo-Tomás Muro, R. (2018). The role of historical green spaces in

